

Rudolf Kraljević (1933.-2024.)

Mr. sc. Rudolf Kraljević preminuo je u Zagrebu 26. rujna 2024. u 92. godini života, a sahranjen je na groblju Markovo Polje. Od akademske 1974.-1975. predavao je na Pedagoškoj akademiji, a potom na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru sve do 2006. godine kada se ovaj fakultet podijelio na Fakultet filozofsko-humanističkih znanosti (danas Filozofski fakultet) i Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti. Nakon umirovljenja (31. prosinca 2003.), kao vanjski suradnik izvodio je nastavu iz kolegija kojega je utemeljio na ovom fakultetu - *Povijest vinogradarstva i vinarstva kod nas*. Više od polovice radnoga vijeka proveo je u mostarskoj sveučilišnoj zajednici koju je zadužio predanim radom, a posebnu zahvalnost duguje mu današnji Studij povijesti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Profesor Kraljević je na Studiju povijesti i zemljopisa na Pedagoškom fakultetu predano radio niz godina te jedno vrijeme bio i pročelnik studija (1994.-1996.), a bio je član uredništva časopisa *Hercegovina* od njegova prvoga poratnog broja do 2011. godine. Većina današnjih članova Studija povijesti imala je čast i povlasticu poznavati ga kao profesora i kolegu, te se s ponosom sjećaju ovoga divnog čovjeka, omiljenog profesora, kojeg je osim izvrsnog poznavanja povijesti, prije svega odlikovala blagost i dobrohotnost koja je osvježavala pri svakom susretu.

Rođen je 6. travnja 1933. u Grabu (općina Ljubuški) gdje je završio pučku školu. Nižu gimnaziju pohađao je u Vrgorcu i Ljubuškom, a višu gimnaziju maturirao je u Mostaru 1953. godine. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, Humanistički smjer, diplomirao je 19. lipnja 1959. Nakon završena fakulteta radio je kao profesor povijesti u Gimnaziji "Aleksa Šantić" u Mostaru, a istovremeno honorarno je predavao i gospodarsku povijest u Srednjoj ekonomskoj školi u istom gradu. Od školske 1961.-1962. godine zaposlen je u Vojnoj gimnaziji "Maršal Tito" gdje je dvanaest godina predavao povijest (jedno vrijeme i povijest umjetnosti). Na Pedagoškoj akademiji u Mostaru od

akademske 1974.-1975. godine radio je kao predavač *Opće historije do kraja XVIII. stoljeća*, *Historije naroda SFRJ do kraja XVIII. stoljeća* i *Metodike nastave historije s praktičnim radom*, a jedno vrijeme bio je i voditelj tadašnjeg Odsjeka za historiju i geografiju. Nakon dobivanja zvanja stalnoga predavača na Pedagoškoj akademiji izabran je u najviše visokoškolsko zvanje: profesor više škole, temeljem čega je, i u međuvremenu objavljenih znanstvenih radova, na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru izabran u zvanje višeg predavača 1997. godine te predaje kolegije: *Opću povijest staroga vijeka*, *Povijest starog vijeka na našim prostorima*, *Hrvatsku povijest u novom vijeku* te novoutemeljeni kolegij *Povijest vinogradarstva i vinarstva kod nas*.

U razdoblju od početka 1988. do ljeta 1992., tijekom dva mandata, obnašao je dužnost dekana Pedagoške akademije u Mostaru, te je aktivno sudjelovao u transformaciji Pedagoške akademije u Pedagoški fakultet, pišući elaborate (najčešće u suradnji s profesorima Veli mirom Laznibatom i Milanom Bodirogom). Na tu temu u predratnom mostarskom listu *Sloboda* objavio je feljton u više nastavaka, a u časopisu *Most* članak s naslovom: "Za cjelovit Nastavnički fakultet u Mostaru" (objavljen 1988. godine). Pri Pedagoškoj akademiji utemeljio je *Centar za historijska i kulturno-historijska istraživanja* koji zbog ratnih događanja nije zaživio. Također, jedan je od pokretača *Zbornika radova Pedagoške akademije*, te autor prve monografije napisane povodom obilježavanja 40. obljetnice rada Pedagoške akademije. Iako narušena zdravlja, kroz sve je ratne godine predavao povijest na Sveučilištu u Mostaru (Mostar – Neum – Široki Brijeg – Mostar).

Postdiplomski studij "Kulturna povijest istočne obale Jadrana" pohađao je na Sveučilištu u Zagrebu, odnosno njegovu Interuniverzitet-skom centru za postdiplomske studije Dubrovnik. Magistarski rad s naslovom *Vinogradarska privreda Dalmacije (1850-1904)* obranio je 26. svibnja 1983., na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, te stekao stručni naziv "magistar društveno-humanističkih znanosti iz područja povijesnih znanosti". Tri godine radio je na istraživačkom projektu "Vinogradarska privreda BiH 1850.-1918. godine", uz sufinanciranje onodobnoga SIZ-a nauka BiH i "Odbora za programiranje i razvoj naučnoistraživačkog rada" bivšeg SOUR-a APRO "Hercegovina" Mostar, čije je konačne znanstveno-istraživačke rezultate onemogućio rat uništavanjem većeg dijela arhivske

građe te napisana teksta koji je trebao sačinjavati njegovu doktorsku disertaciju.

Najveća ljubav profesora Kraljevića bila je vinogradarska povijest, a rezultati njegova znanstveno-istraživačkoga rada o dalmatinskom i bosansko-hercegovačkom vinogradarstvu i vinarstvu predstavljaju značajan doprinos hrvatskoj historiografiji. Osim znanstvenih i stručnih radova napisao je i niz publicističkih radova, primjerice feljton u 13 nastavaka – "Egzodus Dalmatinaca (iseljavanje u daleke zemlje izazvano vinskom krizom)", u: *Slobodna Dalmacija*, Split, svibanj – lipanj 1993. U nastavku donosimo izvod iz njegove bibliografije.

Knjige:

Stazom odgojno-obrazovnih tradicija Mostara: četrdeset godina Više pedagoške škole i Pedagoške akademije Mostar (1950/51 - 1990/91), Pedagoška akademija, Mostar, 1991.

Vinogradarski slom i demografski rasap južne Hrvatske u osvit 20. stoljeća (vinogradarstvo Dalmacije 1850.-1904.: uspon, procvat, klонуće), Književni krug, Split, 1994.

Bosanska i hercegovačka vinogradarska baština (1800.-1878.) sa uvodnim pogledom na bitna razvojna obilježja od završnih desetljeća XV. do konca XVIII. stoljeća, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2006.

Članci u časopisima i zbornicima:

"Slom dalmatinske vinogradarske privrede i rođenje politike 'novog kursa'", u: *Zbornik radova*, 3, Pedagoška akademija, Mostar, 1990., str. 104-114.

"Vinogradarska privreda BiH 1850.-1918. godine", u: MILAN BODIROGA (ur.), *Pedagoška akademija Mostar 1950.-1990. Monografija 2*, Pedagoška akademija, Mostar, 1990.

"Vinogradarstvo – stožer dalmatinskog gospodarstva između 1850. i 1892.", u: *Hrvatski neretvanski zbornik*, 1, Metković, 1993., str. 231-256.

"Vinska klauzula, bolesti loze i demografski rasap južne Hrvatske", u: *Vino u Hrvata (katalog)*, Zagreb, 1994., str. 67-71.

"Nagovještaji postojanja iskonskog prapovijesnoga vinogradarstva i vinarstva u Europi i u nas", u: *Mostariensia – časopis za humanističke znanosti*, 3, Mostar, 1995., str. 95-102.

- "Pabirci iz vinogradarske povijesti ljubuško-veljačkog kraja (1477.-1878.)", u: *Hercegovina – godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 1 (9), Mostar, 1995., str. 153-177.
- "Opstati=ostati (... i rasti do svestrano samosvjesna nacionalnog subjekta)", u: ANTE F. MARKOTIĆ (ur.), *Hrvati i BiH – ciljevi i mogućnosti – Zbornik*, Sveučilište u Mostaru – HDZU (Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost Sarajevo) – Hrvatska budnica, Mostar, 1995., str. 344-350. (Rad je izložen na znanstvenom skupu *Hrvati u BiH – ciljevi i mogućnosti*, Neum, 19.-22. prosinca 1994.)
- "Antiaustrijanstvo na jednoj i austrofilstvo na drugoj strani (dalmatinsko-hercegovačke granice) početkom XX. stoljeća", u: ANTE F. MARKOTIĆ (ur.), *Ljubuški kraj, ljudi i vrijeme. Zbornik znanstvenog simpozija održanog u Ljubuškom 11. i 12. kolovoza 1995.*, Ziral – Naša djeca, Mostar – Zagreb, 1996., str. 173-181.
- "Šest krugova jedne ekspanzije (1804.-1995.)", u: *Mostariensia – časopis za humanističke znanosti*, 4, Mostar, 1996., str. 23-31. (Rad je napisan za Međunarodni znanstveni simpozij – *Jugoistočna Europa 1918.-1995.*, koji se održao u Zadru od 28. do 30. rujna 1995.)
- "Glavni izravni i neizravni vinogradarsko-vinarski porezi u Bosni i Hercegovini (1463.-1878.) i njihove bitne odlike", u: *Hercegovina – godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 2 (10), Mostar, 1996., str. 77-92.
- "Humška župe Večenike (Večerić)", u: *Hercegovina – godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 3 (11), Mostar, 1997., str. 55-65.
- "Ni Gabela Troja, ni Neretva Skamandar – zato: Ave Narona", u: *Motrišta – časopis za kulturu, znanost i društvena pitanja*, 4, Mostar, 1997., str. 71-74.
- "Pedagoškom povijesnom vertikalom k Sveučilištu u Mostaru", u: FRANO LJUBIĆ (ur.), *Stoljeće visokog školstva u Hercegovini*, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2002., str. 33-46.
- "Dr. Pavao Anđelić i prostor kao (zaključni) izvor", u: *Hercegovina – godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 8-9 (16-17), Mostar, 2002.-2003., str. 247-249.
- "Bosanska i hercegovačka vinogradarska baština (1800.-1878.). (S uvodnim pogledom na bitna razvojna obilježja od završnih desetljeća 15. do kraja 18. stoljeća)", u: *Hercegovina – godišnjak za kulturno i povijesno nasljeđe*, 20, Mostar, 2006., str. 89-105.

Dijana Korać